

HÍRÜNK A VILÁGBAN

Szerkesztőség és kiadóhivatal
P O Box 1005
WASHINGTON 13, D C

MAGYAR KULTURÁLIS FIGYELŐ
Hungarian Bimonthly - Revista Húngara
Revue Hongroise

Elofizetési díj Északamerikában
egész évre \$ 4 00, félévre \$ 2 00
Más országban havi két coupon

MI LEHET A VILÁG MAGYARSÁGÁNAK MAI LÉTSZÁMA?

A világ magyarságának létszáma tekintetében gyakran nagyon ellentétes számadatokat olvasunk, vagy hallunk. Vannak, akik ma is jónak látják a Rákosi Jók álmainak nyomdokában járni és irrealisan magas számokat emlegetnek. Mások az ellenkező hibába esnek és a magyarságot a mai Magyarország népességével azonosítva, túlzottan alacsony létszámban határozzák meg népi állományunkat.

Évtized fordulón vagyunk, ilyenkor szokták a népek állományukat számbavenni. Az alábbiakban megkíséreljük tehát magyarságunk világlétszámát a rendelkezésre álló különféle adatforrások felhasználása útján 1960 elejének időpontjára kiszámítani.

A világ magyarsága három főcsoportból tevődik össze. Az anyaország magyarságából, a szomszéd államok által bekebelezett magyarságból, végül a világ minden tájáról szétszóródott magyar kivándorlókból és emigránsokból.

Roviddel ezelőtt hozták nyilvánosságra Budapesten az 1960. január elsején megtartott magyar népszámlálás előzetes eredményét, mely szerint Magyarország népessége 9,978.000 lelket tesz ki. Ebben a számban az ország nemzetiségei is bennfoglaltatnak, ezeket le kell hát

vonnunk, hogy anyaországunk magyarságának számát megkapjuk. A kommunista kormányzat sohasem közölt pontos számadatokat az ország nemzetiségi csoportjainak mai létszámáról, a közoktatásügyi minisztérium nemzetiségi ügyosztálya kapott megbízást arra, hogy létszámukat egy szakemberekből összeállított tanács által becsültesse meg. Ennek eredményét a minisztérium hivatalos közlönyé ismertette 1956-ban: (Köznevelés, 1956. augusztus hó), ez a hivatalos becslés 420 000 lélekben állapította meg az ország nem magyar anyanyelvű lakosainak (németek, szlovákok, dél-szlávok, románok, cigányok és egyébek) számát. Levonva ezt a számot az ország jelenlegi népességének számából 9,558 000 magyart nyerünk a mai Magyarország területén.

Csehszlovákia egymással ellentétes számadatokat közölt az utóbbi évtized folyamán az ottani magyar kisebbség második világháború utáni lélekszámáról. Az egymással ellentmondó adatok közül legrealisabbnak a prágai közgazdasági főiskola egyik tankönyvének (Dr. Miroslav Blazek: Hospodarska Geografie Ceskoslovenska, Prága, 1953) népesedési számadatai vehetők. Itt a kisebbségi magyarság lélekszáma 592.400-ban van megállapítva 1950-re vonatkoztatva. Az állami statisztikai hivatal később közölt nemzetiségek szerint részletezett népszaporulati adatokat. E közlés szerint (1954 és 1955) a magyarság évente 15.5 ezrelékkal gyarapodott. Ezt tíz évre kiszámítva 91 800 lelket

* Lapzarta után érkezett jelentés szerint 1960 nyarán Magyarország lakossága elérte a 10 milliót.

kell az 1950 évi létszámhoz hozzáadni, ami 1960-ra 684.200 magyart jelent.

A Kárpátaljával a Szovjethez csatolt magyar kisebbség legújabb számadatát röviddel ezeltől közölték. A moszkvai Pravda 1960 február 4-i száma hozta nyilvánosságra az 1959. évi szovjet népszámlálás nemzetiségi eredményeit. E hivatalos kimutatás szerint az Ukrajnában élő magyarok száma 149.000. Az Ukrajnában élő magyarság azonos lévén a kárpátaljai magyarsággal, száma jelenleg ennyire tehető.

Romániában az 1956. évi népszámlálás 1,652.000 magyar anyanyelvű lakost mutatott ki az országban. Az előző, 1948 és az 1956. évi népszámlálások kimutatásainak egybevetése azt mutatja, hogy a magyarság itt évente 14,5 ezrelékkal szaporodott. Hasonló arányú szaporulatot számítva 1956 és 1959 között, 95.800 lelket kell az 1956-os létszámhoz hozzászámítani, miáltal 1960 elejére 1,747.800 magyart nyerünk.

Jugoszláviában 1948-ban és 1953-ban volt népszámlálás. 1948-ban 496.500 magyart mutattak ki és ha ehhez hozzászámítjuk a hivatalosan közölt szaporulati arányt, mely szerint a Vajdaság népessége ötvenként 3%-al gyarapszik, 12 évre 35.700 lelket kell hozzáadnunk. A hivatalos adatok alapján tehát 1960 elejére 532.200 magyar jön ki.

Ausztriában csak a burgenlandi magyarságot számíthatjuk a kisebbségi magyarsághoz, a többi ausztriai magyar a kivándorlók közé számítható. Az 1950. évi ausztriai népszámlálás 5.251 magyart írt össze Burgenlandban. Ha ehhez hozzászámítjuk a tíz évi szaporulatot, ami az ausztriai gyenge arányú népszaporodást figyelembevéve nem igen haladhatta meg az 5%-ot, 1960. elejére 5.500 magyart számíthatunk.

Az öt szomszédállamba kebelezett magyar kisebbségek, az illető államok hivatalosan közölt adatai alapján kiszámítva 1960 elején ezek szerint 3,118.700 lelket számlálnak.

A világban szétszórtan élő, kivándorolt és emigrációba szorított magyarság három csoportra oszlik. A második világhá-

ború kitörésének idejéig kivándorolt magyarság, a második világháború végétől 1956-ig külföldre menekült magyarság és az 1956-os szabadságharc után hazáját elhagyni kényszerült magyarság rétegeiről. Ezek felvételezése a legnehezebb azért, mert a különböző államok statisztikai adatai nem mutatják ki a mi szempontunkból megfelelő módon a hasonló nemzetiség-töredékeket. Olyan adatforrásokra vagyunk utalva, melyeknek adatait csak hozzátétőlegesen kell tekintelnünk.

Az első csoport felvételezésére alkalmas forrás Mike Gyulának, a magyarországi Központi Statisztikai Hivatal neves statisztikusának összeállítása a Magyar Statisztikai Szemle 1938. évi évfolyamában "A világ magyarsága" címen. Mike a statisztikus képzettségével és kellő módszerismerettel választja külön a Magyarországról és az utódállamokból kivándorlók közül a magyar nemzetiségűeket a többi nemzetiségiéktől, de ennek dacára megemlíti, hogy adatait "inkább csak megközelítő adatoknak lehet tekinteni". Növeli Mike Gyula adatainak értékét, hogy azokat a mi szempontunkból a legkedvezőbb időpontra, 1938 elejére számította ki. Adataival kapcsolatban meg kell még jegyezni, hogy kivándorlóink disszimilációs folyamatát nem vehette figyelembe, ennek kimutatására nem is lehettek támpontjai. Mennyien haláloztak el, hányan olvadtak be, szaporulatukból mennyi tekinthető magyarnak — statisztikailag mind megfoghatatlan kérdés. Egyes országok magyarsága egészen nyilvánvalóan elavult számának levonása után a kivándorolt és külföldön élő magyarok száma a második világháború kitörése előtt hozzátétőlegesen 750-760.000 lélek lehetett. (Beleértve persze a másodgenerációsokat).

A második csoport adatait a Free Europe Committee párisi irodájának egy 1953 március 5-ről keltezett jelentése összegezi. E jelentés szerint 1944 őztől 1953-ig összesen 110.000 magyar menekült nyugatra — e számban az Izraelbe kivándorolt magyar zsidóság és a közben hazatértek nem foglaltatnak. Az országoként

felsorolt számadatokkal kapcsolatban meg kell jegyeznünk, hogy nevezett szervezet kétségtelenül rendelkezett a kellő áttekintéssel, viszont tény az, hogy az emigrációs köztudatban magasabb számadat volt forgalomban. A jelentés az 1953. évi állapotot tükrözi, később számos eltolódás történt, melyek csökkentették, illetve növelték a magyar D. P.-ik számát az egyes államokban. Így vannak országok, ahol a jelentés kimutatásait meghaladottnak kell tekinteni.

A harmadik csoport lélekszámáról országoként a I. C. E. M. adott ki összesítő jelentést az 1957 augusztus 31-i állapotnak megfelelően (lásd Magyar Hírlap, Free Europe Press, New York 1957. okt. 20.). Ezzel a kimutatással kapcsolatban is hangsúlyozni kell, hogy az akkori helyzetet rögzíti, amely után napjainkig történő ide-oda mozgások és hazatérések is következtek be. A jelentés 167.000 szabadságharc utáni menekültet mutat ki, mely számban a Jugoszlávián át menekülők nem foglaltatnak benne. Köztudomású, hogy a menekülők össz-száma valamivel meghaladta a 200.000-et, a budapesti kommunista kormány multév augusztusában kiadott közlése szerint pedig 42.000 volt az összes visszatérők száma. Az I. C. E. M. számadata tehát nagyjában pontosnak mondható. A Jugoszlávián át menekülteket hozzá —, az 1957 augusztusa után hazatérteket viszont leszámítva, hozzávetőlegesen 160.000-es lélekszámot kapunk.

Nem lesz érdektelen egyes országok és kontinensrészek részletes adataira is kitérni. Értékben az Egyesült Államok magyarsága áll az első helyen. Mike Gyula kiszámítása szerint 1938 elején 580.000 magyar és magyar etnikai származású egyén élt ebben az országban. A F. E. C. jelentése szerint 1953-ban 7.000 magyar D. P. volt itt, de a becslések 1956-ra már 14.000-ról tudtak. Az I. C. E. M. kimutatása szerint 1957 augusztus végéig 33.000 1956-os menekült jött be, számuk ma 40.000-re tehető. — Ausztriában, a magyar menekülők érkezési és átvonuló országában, a burgenlandi magyar kisebbségen felül, mintegy 5.000 magyar élt a

menekülési hullámok előtt. 1953-ban 12.000 D. P. volt ott, akiknek száma továbbvándorlás következtében később nagyon lecsökkent. Az 1957 augusztusának végén még Ausztriában tartózkodó 23.700 56-os menekült szintén magas hányadban ment tovább. Mai becslések 10.000-re teszik az Ausztriában maradt D. P.-k és 56-os menekültek számát. — Németországban 1938-ban 8.400 magyar élt, a D. P.-k száma 1953-ban 15.300, az 56-os menekülteké 1957 augusztusában 12.000 volt. — Franciaországban 1938-ban 40.000 volt a magyarok száma, 1953-ban 12.000 volt az odaérkezett D. P.-k és 1957 augusztusában 9.600 az 56-os menekültek lélekszáma. — Olaszországban 1938-ban 7.000 magyar volt, a D. P.-k száma 1953-ban 1.000, az 56-os menekülteké 1957 augusztusában 3.900. — Svájcban 1938-ban csak 1.400 magyar élt, 1953-ig 1.000 D. P. jött hozzájuk, az 1957 augusztusáig felvett 56-os menekültek száma 10.400 volt. — A Benelux államok területén 1938-ban kereken 9.000 magyar volt, a D. P.-k száma 1953-ban 9.500, az 56-os menekültek lélekszáma 1957 augusztusának végén 6.500. — A skandináv államokban 1938-ban csupán 250 magyar lakott, a D. P.-k közül 1.100 jött hozzájuk, végül az 56-os menekülők száma 7.500 volt 1957 augusztusában. — Anglia és Írországban Mike Gyula 2.000 magyart mutatott ki, a D. P.-k száma 1953-ban 7.000, az 56-os menekültek száma 1957 augusztusában 21.100 volt. — A kanadai magyarság Mike Gyula kiszámítása szerint 1938-ban 50.000 lelket számlált. A D. P.-k 1953-ban 8.000-en voltak, az 56-os menekültek 1957 augusztusában 24.100-an, de utóbbiakat ma már 37.500-ra teszik. — Délamerikában 1938-ban globálisan 46.000-re becsülték a magyarok számát, a D. P.-k együttesen 1953-ban 16.500 lelket számláltak, míg az 56-os emigráció 1957 augusztusáig csak 2.800 lélekkel volt képviselve. A Délamerikai Magyarok Szövetsége nemrég 60-70.000-ben jelölte meg a délamerikai államokban élő magyarok össz-számát. — Ausztráliában 1938-ban csak 300 magyar lakott, az Ausztráliába és New Zealand-ba kivándorolt D. P.-k

THE WORLD'S FINEST...

MOST COMFORTABLE RECLINING CHAIR

THE ONE AND ONLY

No other chair can come close to the quality and comfort of a BarcaLounger. It's a handsome chair, built by expert craftsmen, and features „Floating Comfort". The back-rest, seat and leg-rest are synchronized to cradle your body automatically in any position from sitting to full reclining ... without knobs or levers

BarcaLounger

PATENTED

WHAT SIZE CHAIR DO YOU WEAR?

Barca Loungers come in sizes and styles to suit everyone. In beautiful fabrics, plastics and genuine top-grain leathers. Plain or pillow backs. Be sure you get a correct fit!

At your favorite furniture or department store!

BUILT BY **BARCALO OF BUFFALO**

RÓZSA MIKLÓS AZ OSZKÁR-DÍJ NYERTESE

A ma már világhírű magyar zeneszerző immár harmadik akadémiai nagydíját nyerte a Ben-Hur számára komponált filmzenéjéért. (Az első kettőt a „Spellbound“ és a „A double life“ c. filmjeiért kapta) Lapunk más helyén közöljük filmzenéinek teljes jegyzékét, bibliográfiai mellékletünkben pedig Rózsa Miklós főkompozícióit: alkotásainak listáját a komoly zene terén.

Érdekes cikkben számol be a *Los Angeles Times* (1960. IV. 27.) Rózsa pályájáról:

„Apámnak igaza volt“, mondja a háromszoros akadémiai díjnyertes Rózsa Miklós, „komoly zene szerzése az egyetlen mesterség, amiből nem lehet megélni. Olyan átok, ami azonban mégis üldözni fog, még ha éhen halsz is.“ Az apa, akinek igaza volt, Budapesten élt, fia, a kémiai egyetemi hallgató a lipesei egyetemen éppen bejelentette szándékát, hogy otthagyja a tudományokat és zenét tanul...

Ma, ötvenhárom éves korában, mint a világ egyik legkitűnőbb zeneszerzője, Rózsa Miklós élő tanubizonysága apja prófétai képességének... Szimfónikus vagy kamara-zenéből oly

minimális szerzői honoráriumot lehet keresni, hogy a művész csak úgy élhet meg, ha más vagy rokon szakmában dolgozik. „Egyik szerzeményemet — mondja — háromszor adta elő a Carnegie Hallban a New Yorki Filharmonikus Zenekar. Ugyanezt a művet vasárnap délután megismételték egy egész rádióhálózat adásában, melyet az USA-ban és Kanadában is lehetett hallani. A fegyveres erők számára a tengerentúlra is közvetítették. Honoráriumként 9 dollár negyvenöt centnyi hatalmas összeget kaptam.“

„Hét éves koromban egy diákindulót szerzettem“ — mondja a magyar-születésű művész. — aki pályáját 5 éves korában kezdte meg, amikor hegedűt kezdett tanulni.“ De 21 éves voltam, amikor első műveimet adták ki, éspedig a német Breitkopf & Haertel cég.“

Korda hozta át Hollywoodba 1939-ben. 1946-ban amerikai polgár lett. Otthon, Magyarországon kétszer kapott Ferenc József-díjat kompozícióiért. 1956-ban Heifetz adta elő Rózsa hegedűversenyét annak dallasi világpremierjén. Mivel a pénz, amit komoly ze-

száma 1953-ban 8.400 volt. 1957 augusztusáig 9.400 56-os menekült érkezett a két országba. Magánbecslések szerint ma egyedül Ausztráliában 27.000 magyar él. — Izraelben ma beavatott forrás szerint 140-145.000 a mai Magyarországból és az utódállamokból származó magyarnyelvű zsidóság száma. — Végül a Szovjetunióban a kárpátaljai magyar kisebbség létszámán felül 6.000 magyart regisztrált az 1959. évi népszámlálás. Ezek az ország egyéb területein szétszórva élnek.

Ha feltételezzük, hogy az 1938-ban külföldön élt magyarság nagyjában még a helyén van, számához hozzáadjuk az 1945-os és 1956-os menekülési hullámok magyarjait, úgy a világ összes tájain szétszórtan élő magyarság (beleértve az etnikailag magyarszármazásúakat és magyaranyelvűeket) együttesen hozzávetőlegesen 1,173.500 lelket számlálhat.

A három főcsoport számát összeadva

Magyarország — 9,558.000, a szomszéd-államok által bekebelezett magyarság — 3,118.700, kivándorolt magyarság — 1,173.500; összesen 13,850.200 magyart (illetve magyarszármazásút) nyerünk.

Megjegyzendő, hogy a kivándorolt magyarság 1,173.500-as létszámában bennfoglaltatnak a több-kevesebb fokban disszimilálódott másod- és harmadgenerációsok is, kiknek jelentékeny részét nem lehet már nemzetünkhöz tartozónak tekinteni; az ő számukat azonban ellensúlyozza — ha meg nem haladja — azoknak a magyaroknak a száma, akiket a szomszédállamok népszámlalásai nem számítottak magyaroknak.

Mindenesetre megállapíthatjuk, hogy nemzetünk lélekszáma az évtized elején biztosan meghaladja a 13 milliót.

Révay István
(New York)

néből keresett, olyan nagyon kevés volt, zeneszerzést kezdett tanítani a Délkaliforniai Egyetemen. 1943 óta tagja a tanári karnak a zenei fokultáson. „Az igazi tanár az — mosolyog Rózsa — aki azt tanítja a többi zeneszerzőknek, hogyan ne teremtsenek maguknak megélhetési lehetőséget.“

Hogy kik kortársai közül azok, akiket legjobban csodál? „Stravinszkij. ha már valaki helyit kell megnevezem.“ Honnan jött a legnagyobb hatás komoly zenei stílusára? „A magyar népzeneből, bár soha nem tanultam zeneszerzést Magyarországon.“

Rózsa szerzeményei a komoly zene terén ma már számtalan lemezen vannak forgalomban, zenekarok, szólisták sokszor tűzik műsorra. Ime néhány vélemény főműveiről:

„Nagyszabású mű“ — írta a „Téma, variációk és finálé“ c. művéről annak losangelesi előadása másnapján a *Los Angeles Times* (1955. I. 28.) — „melyben egy melankólikus magyar oboa-témát alakít a szerző nagy leleményességgel. A mű bővelkedik világos gondolatokban és olyan mesterien van hangszerelve, hogy könnyen válhatna hangversenyműsorok népszerű repertoár-darabjává.“ Már 1937-es bemutatója alkalmával nagy volt a sikere. Ezt írta róla a *Musical Courier*: „Ragyogó mű, nagy zenei leleményességet, férfias erőt, ritmikai tehetséget s színes hangszerelő képességet árul el. Egyike a legjobb jelenkori műveknek.“

Kamarazenekarra írt Szerenád-ját így méltatta 1952-es bemutatója után a *La Jolla Journal* (1952. VIII. 28.): „Élettel teli ritmus, szípkorkázó színek, briliáns és eredeti hangszerelés, élénk és kifinomult humor jellemzik...“

Második vonósnégyese a *Daily News Los Angeles* (1951. IV. 20.) szerint „erőteljes, képzeletdús s nagy mesterségbeli tudásra vall; hatásosan oszlatja el azt a tévhitet, hogy a celluloid sóbányákban való szolgálat elkerülhetetlenül meg kell hogy nyomorítsa a szerződéses zeneszerző eredeti alkotói képességét. Az első tétel (Andante con moto) gazdag tematikai anyagot tartalmaz, melyet a szerző ragyogó kontrapunktikus formában dolgoz ki. Ez az egyetlen tétel, amelyet nem jellemez erős magyar íz, bár még itt is megvan-

nak a nyomai. Bartók nyomán írt zene valószínűleg enyhe magyar akcentust árul el akkor is, ha Kansas síkságain vagy a Manhattan kanyonjaiban sajátítják is el. Azonban Rózsanak törvényes joga van elmerülni szülőhazájának, Magyarországnak zenei nyelvében, hogy saját személyes mondanivalóját kifejezze, és a kvartett három utolsó tételében ezt — nagy leleményességgel és ízléssel — meg is tette. Merész ritmusu Scherzót Lento tétel követ, melyben finom harmóniai hatások lebegnek egy lírai kantiléna felett. Rózsa ezeket nem mint valami idenemtartó fogást alkalmazta, hanem hogy fokozza a zenei színezést és népi szellemük teljes átérzésével. A zárótétel (Allegro feroce) további élénk magyar ritmust hoz...“

A Heifetz által rendelt hegedűversenyt maga a világhírű hegedűművész játszotta az 1956. I. 15-i premieren. „Rózsa műve a modern magyarok zenei nyelvén szól, akik Rózsa honfitársai: Bartók, Dohnányi, Kodály nyelvén; írta a *Dallas Times Herald* (1956. I. 16.) — de a zenéjében kifejezett gondolatok a sajátjai.“ A *Saturday Review* (1956. II. 4.) ezt írta róla: „Ázt hisszük, Heifetz — aki szüntelenül kutat új hegedűversenyek után — megtalálta a legéletképesebb művet Walton 1939-es versenye óta. Ez a mű feletten áll minden későbbi rendelésének... A második tétel jól érthető, dallamának oly elragadó részletei vannak, hogy a század zeneirodalmában teljesen egyedülálló kivéve Prokofjev utolsó szimfóniáit.“

Az Oszkár-díj elnyerése után Rózsa Miklós újra elmerült a munkában. Egy duplakoncerten dolgozik Heifetz és Piatigorsky megrendelésére, aminek utolsó tétele egy időre megszakadt újabb film munkái következtében. Ez a duplakoncert egyébként az első hasonló versenymű lesz Brahms óta. Bemutatójára 1962-ben kerül sor Philadelphiában Ormándyval, majd mindjárt utána Los Angelesben Soltival. Idén nyáron Madridban az új nagy Krisztus-film („King of Kings“) zenéjén dolgozott. Összel a Ben-Húr szívet vezényelte Münchenben, Frankfurtban és Párizsban.

Rózsa Miklós ma már a legismertebb magyar zeneszerzők közé tartozik s kivételes módon egyszerre két különböző zenei területen is népszerű lett: az inkább könnyű filmzene terén és a komoly zenében.

NYUGATI FIGYELŐ

AMERIKAI EGYESÜLT

ÁLLAMOK

A Kossuth Foundation

magyar tudós- és szakember-esereprográmot szervezett meg ázsiai és afrikai országokkal. Ugyanakkor felállított egy „Hungarian Lecturer Bureau”-t is, amely neves előadókat közvetít egyetemeknek s egyéb intézményeknek.

A Becsületrend tisztíkeresztjével

tüntette ki De Gaulle Varga Bélát, a Magyar Bizottság elnökét. A magas kitüntetést 1960. I. 27-én adta át a francia nagykövet Washingtonban a kitüntetettnek.

A *Time* (1960. II. 8.) képes riportot közöl az eseményről „Hősök. A felejthetetlen lelkész” címmel: „Az elmúlt héten az egykori balatonboglári lelkész, maga is a szovjet zsarnokság menekülte, megtudta, hogy a szabad emberek nem fedkeznek el a csendes hősről. A francia nagykövet, Hervé Alphand washingtoni rezidenciáján egy rövid szertartás keretében a francia becsületrenddel tüntette ki a magas, bíborköpenyes, 57 éves Varga Bélát, aki tizenhárom éves száműzetése alatt lett pápai prelátus, annak az emlékére, hogy (francia, lengyel, zsidó) menekülteket mentett meg.”

A National Congress of Strings

1960. évi hegedűversenye első díját Kecskeméthy István, az Amerikai Magyar Református Egyesület főtítkáranak, Kecskeméthy Józsefnek a fia nyerte.

A Hungarian Alumni Association

Karácsonykor rendezte a newbrunswicki Rutgers Egyetemen az egyesület művésztagjainak alkotásaiból képzőművészeti kiállítását. A kiállítók: Schmidt Béla, Mihályfi Irén, Oreskó Erzsébet, Farkas Péter, Papp Gyula, Szilágyi Lajos és Puskás Ferenc.

ANGLIA

Dohnányi-kiállítás a British Museum-ban

A British Museum King's Library-ben van egy külön kis terem, ahol csak a legértékesebb és legnagyobb besben álló ritkaságokat tartják. A szoba közepén az egyik vitrinben áll a Magna Charta, egy másikban az angolok által „szentté avatott” Nelson hajónaplója a trafalgari ütközetről, mellette egy eredeti Shakespeare-kézirat, egy harmadikban a világ egyik legértékesebb kódexe, a Codex Sinaiticus és a nem kevésbé értékes Codex Alexandrinus, végül a negyedikben Dohnányi Ernő relikviái, amiket felesége adományozott a múzeumnak. Kiállították többek közt az „American Rhapsody” eredeti kéziratát, amit 1954-ben az Ohio University évfordulójára komponált, továbbá második zongoraversenyének eredeti kéziratát, különböző fényképeit és annak a beszédének kéziratát, amit a 80-ik születésnapja alkalmából rendezett ünnepségen németül mondott el a berlini rádióban. A kiállítás július 27-én, Dohnányi születésének évfordulóján nyílt meg és három hónapig tartott.

(G. J.)

Magyar Népi Tánc-csoport

működik Londonban. A menekült-év alkalmával különböző városokban szerepeltek sikerrel, felléptek a Cork Festiválon is. A híres llangolleni versenyre pedig ők nyerték. A csoport nyolc éve működik.

BRAZILIA

Magyarok készítették

azt a brazil filmet mely a Mar del Plata-i filmfesztiválon a legjobb történet címét és díját nyerte el. A film producerei: Szily Károly és Szücs Tibor. Operatőrije: Isey Rudolf. Egyik főszereplője: Dobrov (Dobrov) András. A film címe: „Na Garganta do Diabo”. *Délamerikai Magyar Hírlap* (1960. IV. 17.)

FRANCIAORSZÁG

A Montmartre magyar emléke

Október 12-én a „Montmartre-i művészek társasága” egy magyar orvos emlékét ünnepelte: a 100 rue Lepic házában az 1870-es ostrom idején Gruby doktor felajánlotta lakását (akkor Párizs legmagasabb pontja volt) a francia vezérkarnak; innen irányították a város védelmét. A történelmi toronyházában az orvos teleshópja érintetlenül a helyén van, akárcsak a földszinti laboratóriumban lombikjai, tégléi.

Az ostrom 90-ik és Gruby születésének 150-ik évfordulóját a francia-magyar barátság jegyében ünnepelték Gruby volt házában írók (köztük Jules Romains), művészek, városi tanácsosok, Marcel Coulland, az *Aurore* napilap főtítkára a pesti egyetemen végzett és Frankfurt, London után Párizsban letelepedő orvos életét vázolta. Gruby a szegények legendás orvosa lett, betegei annyit fizettek, amennyit tudtak és akartak. A „College de France” több későbbi professzorának a tani sómestere volt. 1900-ban halt meg. Auer Pál volt párizsi magyar követ, akit a francia szónok Magyarország igazi képviselőjeként üdvözölt, a magyar-francia barátság történetéről beszélt. Lamartine 1848-ban azt mondta Kossuth küldöttségének, hogy Magyarországnak annyi francia barátja van, amennyi francia van a világon. Ezt a mondást alkalmazta most Auer Pál, amikor azt mondta: „Franciaországnak annyi magyar barátja van, amennyi magyar van a vasfüggönyön innen és túl.”

Kisfaludy Sándor-ünnepséget

rendeztek Draguignanban, a költő hadifogságának helyén, ez év szeptemberében. 1796-ban fogták el Bonaparte csapatai Milano mellett. „A fiatal huszártiszt — írja a *Nice-Matin* (1960. VII. 19.) — hibátlanul beszél franciául... Meglepő, férfias szépsége, megnyerő modora, kiváló francia tudása és őszinte közvetlensége biztosítják számára a francia hatóságok rokonszenvét. Kivételes bánásmódban részesítik, miután be-

csületszavát adja, hogy nem szokik meg. Kiserői Draguignan-en-Provence-ba kísérik s ott csak szállást keresnek számára, majd visszatérnek. 'Kisfaludy fogsága valójában egy gyönyörű idill. Minden jóval ellátják, ragyogó egyenruhájában szabadon mozoghat. Egy szépséges párizsi kisasszony, Caroline D'Esclapon „vigyáz” csak rá. A szerelem azonban csak egyoldalt, mert Kisfaludy szívét a hazájában hagyta. A költő mindazonáltal itt írta első verseit.

Az ünnepségek fénypontja egy emléktábla leleplezése volt szeptember 18-án annak a házának a falán, melyben a költő lakott. Magyarok is jelen voltak, egy csoport népviseletben, valamint a párizsi követ. A leleplezési ünnepségen felolvasták Kisfaludy verseinek francia fordítását és részleteket draguignani naplójából. Az emléktáblán ez a szöveg olvasható: „Ebben a házban írta első költeményeit a magyar költő, Kisfaludy Sándor, 1796 júliusában, mint hadifogoly. Ezt az emléktáblát Georgette Brivadis alkotta Olive Tamari irányítása mellett. Felavatták 1960 szeptember 18-án Dr. Escarras és Soudard Soldani, szenátor-polgármester jelenlétében.”

JAPAN

Starker János

afrikai hangversenykörútja után 1960 november 29-én Tokióban kezdte meg japáni koncertjei sorozatát. A tokiói közönség, mely egyébként rendkívül igényes és kritikus, szokatlanul lelkes fogadtatásban részesítette Starkert. A sajtó kápiázatos technikáját, dinamizmusát, őszinteségét és erős egyéniségét emeli ki és finom tónusát. Starkert a szintén magyar Sebők György kíséri.

JUGOSZLÁVIA

A noviszádi magyar tanszék

1959 óta működik a bölcsészeti fakultás keretében. A tanszék vezetője Sinkó Ervin, az ismert jugoszláviai magyar író. A *Magyar Szó* c. újszéki lap (1960. V. 1, 2, 3) a katedrafőnökkel interjút készített. Sinkó válaszáinak ezek a legfontosabb részei:

„A tanszéknek állandó előadója van a régi magyar irodalom feldol-

gozására B. Szabó György személyében. A magyar nyelvet dr. Pennavin Olga adja elő, asszisztense Ágoston Mihály, noneg Jámber László, aki a katedrán egyúttal a titkári teendőket is végzi. Bori Imre pedig, mint asszisztense, a magyar irodalmi gyakorlatokat irányítja. Most már állandó könyvtárosunk is van, Sörös Piroska. Többen doktorátusra készülnek, hogy a magas cím elnyerése után egyetemünkön dolgozzanak, köztük Szeli István.

A bölcsészeti fakultás ugyan rendelkezett magyar könyvtárral, ám szakszerűsége mutatkozott további gazdagításra. Annál is inkább, mert tudomásunkra jutott, hogy Vajdaság-szerző becses, számunkra szinte nélkülözhetetlen könyvek találhatók. Felvetődött a kérdés, hogy itt, No vizsádon létesítsünk központi magyar könyvtárat. Az első lépéseket már meg is tettük. Kartársaink, dr. Pennavin Olga Zrenjaninban igen értékes könyveket talált, és ezeket meg is vásároljuk. Célnk, hogy mindenünnen összegyűjtsük a meglapuló „holt kincseket”. Erre minden lehetőség megvan, annál is inkább, mert elcigendő anyagi eszközt biztosítottak rendelkezésünkre... Noviszád a magyar irodalom és nyelv kutatásának honi gócpontja lehet. Egy diákcsoport néprajzi kutatásokat végez, tájészölásokat jegyez és gyűjt. Ezidáig ellátogattak Szlavónia és Dél-Bánát egyes falvaiba, jegyzeteket és magnetofónfelvételeket készítettek. A tanulók két-napos tanulmányi kirándulásra mennek a Muraközbe és a hasznosait a kellemessel párosítva nemcsak néprajzi gyűjtést végeznek, hanem egyúttal műkedvelő előadásokkal viszonozzák majd vendéglátóik sziveségét. Egész különös kapcsolat jött létre az egyetemünkön tanuló szláv és magyarajkú diákok között. A magyarok az őket érdeklő szlávnyelvű előadásokat is látogatják, a magyarul tudó szerbajkúak részt vesznek a magyar hallgatóknak szánt előadásokon.

Az újkori magyar irodalomból összeállítandó gyűjtemény az egyetem kiadásában fog megjelenni. Szeli István doktori értekezésében feldolgozza a Martinovics-féle összeesküvés jugoszláv vonatkozásait. Hajnóczy szerzemései származású és sok új érdekes kutatható fel annak bizonyítására, hogy a múltban is mennyi közös szál fűzte egymáshoz a két szóbanforgó ország népeit. A

katedra átvette az immár évek óta készülő nagy szerb-horvát-magyar szótár végleges rendezését és kiadását. Az, hogy a katedra mennyiben tudja megvalósítani a magyar irodalom átértékelését érintő célkitűzéseit, kézzelfogható formában megmutatkozik, amikor megjelenik a magyar irodalom új története.

Ritka dolog, hogy egy író irodalomtörténész szerepében is jelentkezzen; a szükséglet tekintve vállalkoznom kellett erre. Meggyőződés, hogy a magyar irodalomnak bőven vannak becses értékei, amelyek mindenképpen megérdemlik, hogy más népek számára is tolmácsolják őket. A mi tanszékünk feladata is, hogy lehetőségeihez mérten éppen ezeket a pozitív értékeket állítsa előtérbe. Hivatásunk, hogy továbbítsuk a magyar nyelven íródott termékeket, ám ez megköveteli a gyakorlatban a fordítás, a közvetítés megszervezését.”

KANADA

Jubileumi cserkész tábor

A magyar cserkészlet 50 éves jubileuma alkalmából ez év júliusában nemzeti tábor rendezett az Ontario-állambeli Algonquin nemzeti parkban 500 cserkész részvételével Kanadai, amerikai, lengyel, litván, ukrán és orosz cserkészek is képviselték magukat. (Utóbbiak szintén menekültek.) Németországban, Braziliában és Ausztráliában is voltak jubileumi táborok.

MAGYARORSZÁG

Népszámlálási adatok

Az ország lakossága január elsején 9,978.000 fő volt. Magyarországon is, mint általában minden országban, több nő van, mint férfi: 4,817.000 férfire 5,161.000 nő jutott. Budapest lakóinak száma: 1,807.000. Ebben nem szerepelnek azok, akik Budapesten vannak bejelentve, de ideiglenesen távol vannak. Ezeknek száma néhány tízezer. Kb. 200.000 azoknak a száma, akik vidéken laknak és bejárnak a fővárosba dolgozni. Tehát Budapest nappali népességének száma 2,000.000 fölött van.

A legnagyobb vidéki város Miskolc (144.000), utána következik Debrecen (129.000), majd Pécs (115.000) és Szeged (99.000).

DOHNÁNYI ERNŐ

(1877—1960)

„Dohnányi Ernő magyar zeneszerző, zongoraművész és karmester — írja a *New York Times* (1960 II 11) — kedden éjjel halt meg a Madison Avenue Hospital-ban szívroham következtében, mely influenzából fejlődött ki 82 éves volt

Dohnányi egyike volt a zenei romantizmus utolsó képviselőinek. Mint fiatal zeneszerző, találkozott Brahms-szal és a kor más nagy zenei alakjaival. Ugyanakkor nagy zongoraművész is volt egy korban, mely igen nagy zongoraművészek kora volt.

Amerikában először 1898-ban mutatkozott be és gyakran látogatott ide egészen az 1930-as évekig. Halála előtt Beethoven-műveket és saját műveit játszotta lemezre a newyorki Everest Records számára.

Dohnányi zenéje a romantikus kortukrozi szemben honfitársaival, Bartókkal és Kodállal, eklektikus és kozmopolita volt. Zenéjét ortodox stílusban építette fel, e zene klasszikus formákat követett és jóformán minden diszsonanciától ment volt.

Ennek következtében zenéjét a maiak ko-

zul is sokan némileg reakcionáriusnak tekintik. De számos muve, nevezetesen „Variáció egy gyermekdalra”, melyet zongorára és zenekarra írt, és „Fisz-moll szvitje zenekarra” állandó repertoár-darabok. Sok zenesz úgy érzi, hogy művei megérdemlik, hogy újra életre keltsék őket.

Pozsonyban született 1877, július 27-én, 6 éves korában már zongorázott, 7 éves korában komponált és 9 éves volt, amikor első nyilvános hangversenyét adta. A Királyi Magyar Zeneakadémián tanult és 1897-ben mutatkozott be Berlinben nagy sikerrel. Zongoratanára volt D'Albert, a kiváló Liszt-tanítvány.

Dohnányi rengeteg hangversenykorúton vett részt, az egész világot bejárta, de Budapest volt állandó tartózkodási helye. Ott a Zeneakadémia igazgatója volt, elnök-karagya a Magyar Filharmónia Társaságnak és zeneigazgatója a Magyar Állami Rádióknak. Tiszteletbeli tagja volt a Parlament Felsőházának is.

A második világháború után elmenekült

OLASZORSZÁG

Enesey György

nyerte a genovári Columbus emlékműre kiírt pályázatot, Jean P. Gondonnal együtt kidolgozott pályázatával. Mindketten az Ohio Állami Egyetem építészeti osztályának hallgatói. A pályamu három szimbolikus ábrájával, jelkes földjével és tengerével nemcsak elismerést, hanem eros kitűnt is váltott ki. A columbusi Művészeti Iskola dékánja „Impresszionista monstrosztatnak” nevezte, viszont nemcsak a pályabírák, hanem Genova városi is megindítónak találta a munka mély szimbolikus értelmét és kidolgozását. A 25 000 dolláros költséggel létesítendő mű átadását 1961-ben, Columbus napján tervezik.

A pályamurol a *Journal of the American Institute of Architects* (1960, IV) és az *Architectural Forum* (1960, IV) közöl illusztrált

ekket, utóbbi azt is megemlíti, hogy a 33 éves Enesey György az 1956-os forradalom után hagyta el Magyarországot (P. G. J.)

SVÁJC

Karácsonyi

lemezajándékok

listáját közli a *Weltwoche* 1960. XII. 16-i száma. Nyolc ismert személyiség (koztuk Anda Géza) 32 lemeznyi javaslatából négy magyar mu Kodaly Csello szonátája (Op. 8) — a lemez másik oldalán Dohnányi „Koncertstueck”-je van —, Bartók „Kékszakallú hereg vára”, Bartók 2. és 3. zongoraversenye Sándor Györggyel és ugyanaz Anda Gézával. A 32 lemez eloadói kozt a következő magyarok szerepelnek: Anda Géza, Sándor György, Reiner Frigyes, Friesay Ferenc (kétszer), Palánka és Székely Mihály.

A lap saját, 112 muves listáján

szerepel Bartók „Fabel faagott kiralyfi”-ja, a két zongoraverseny Sándor Györggyel, a 44 hegedű-kettős, az első szülő-hegedű szonáta és Kodaly zongoramuvei: Foldessel Magyar eloadok Sándor, Foldes, Atay, Fischer, Anne, Friesay, a Budapesti Tűz.

Veress Sándor

hegedűversenyét nagy sikerrel mu-tattak be Bernben. „Mely zeneiség és pompasan felépített hangszerelelt modern mu — írja a *Berner Tagwacht* (1959. XII. 17) — mely valóban gazdagítja korunk hegedűirodalmát.” „Végh Sándor, akinek a szerző ajánlotta, lebilincselte tokeletességgel és csodálatos tonussal játszotta a nagyigenyu muvet. A sikorutató ereju volt mind a kompozista, mind az eloadó számára. Ritkán lehetett a közönséget ennyire lelkesedni latni.” *Neuer Berner Zeitung*, 1959, XII. 16.)

Magyarországról és az amerikai megszállás alatti osztrák területen élt mint D. P. Két fia a háború alatt halt meg. Legidősebb fia, Hans, a német hadsereg tisztje volt és börtönben halt meg, mielőtt kivégezték volna a Hitler-ellenes merényletben való részvétele miatt. Másik fia, Mátyás, mint a magyar hadsereg tagja halt meg.

Ausztriából Dohnányi Angliába ment s ott koncerteket adott. Utána Argentínába költözött, majd 1949-ben Amerikában telepedett le. Mint a Floridai Állami Egyetem professzora Tallahassee-ben zenét tanított. 1949 óta hangversenyeket adott, a floridai és ohioi egyetemeken oktatott és fiatal zongoraművészek pályáját készítette elő. Legutoljára 1953-ban jelent meg nyilvánosan New Yorkban.

Dohnányi zenéjének legnagyobb része a magyar nemzeti szellemtől ment volt. Két kivétel: A 'Ruralia Hungarica' és a 'Variációk egy magyar témára'...

Nemcsak az amerikai napilap, hanem az egész világ is megemlékezett a magyar zene nagy képviselőjének haláláról. A British Museum Dohnányi-kiállítást rendezett, a BBC a halála utáni napon egész nap az ő zenéjét játszotta. Egyik tanítványa, Joan Holley, ősszel hangversenykörútra indult Délamerikába, Európába és a Közel-Keletre s mindehnyit az ő műveit adta elő.

Június 14-én Florida kormányzója ünnepléses formák közt proklamációt nyújtott át Dohnányi özvegyének, mely 1960 július 27-ét 'Dohnányi-nap'-nak jelentette ki Floridában. A proklamáció többek közt ezeket mondja Dohnányiról: „Dohnányi volt a romantikus iskola utolsó nagy képviselője... Korunk, sőt minden kor egyik legnagyobb zongoraművészeinek ismerték el... Florida népe büszke, hogy Dohnányi Ernő életének utolsó tizenkét évét körében töltötte és Floridát válasszotta végső nyugalóhelyéül...”

Ezen a napon a Floridai Egyetem emlékhangversenyt rendezett tiszteletére, melyen többek közt résztvett Kilényi Ede és Paul Parmelee, Dohnányi tanítványai. Júliusban nyílt meg Tallahassee-ben egy Dohnányi-kiállítás is, mely novemberig volt nyitva.

Dohnányi Ernő hosszú élete utolsó napjaiig folytatta működését. Ő, aki 28 éves korában Berlinben mint professzor a legnagyobb fizetésért heti hat órát dolgozott három havi

fizetéses nyári szabadsággal, a floridai egyetemen heti 11—12 óráb is kénytelen volt dolgozni, amihez szemináriumok, próbák, koncertek, stb. járultak. Noha két egyetemhez hívták nyugdíjajánlattal, Floridában maradt, ahol nem volt nyugdíjigénye s teljesítenie kellett, amit a többi professzortól is megköveteltek. De szerette ezt a vidéket, kaméliáit, barátait. Az orvosok még utolsó hónapjaiban is 10 évet jósoltak neki. Az atlantai lapok halála előtt 3 hónappal azt írták, hogy sohasem hallották ilyen formában s a fiatalok elbűnhatnak mellette.

Bár a lemezfelvétel mindig kifárasztotta, mégis elfogadott egy kényelmesnek ígérkező ajánlatot: New Yorkban kellett két lemezt készítenie „alig néhány óras munkával”. Azonban a stúdió fűtetlen volt s ezen nem is lehetett segíteni, mert a fűtés zajt csinált. Meghűlt s influenzát kapott. Az első három nap csak nyelési zavarai voltak s ezért nem tudott enni. De fogadta barátait, elmulatott velük s buzgón tervezte, mikor indulhat haza, Floridába, kaméliáihoz s törpe papagályához, mely mindig magyar dalokat mondogatott.

Február 8-án váratlanul tüdővizényő lépett fel a betegnél, melyből még orvosának Wahl doktornak sikerült kigyógyítania. Másnap azonban nehéz légzése támadt s orvosa maga is megbetegedvén nem jöhetett. A másik orvos délután 4-kor kórházba szállította, de maga csak este tízkor jelent meg. Ekkor már minden késő volt. Február 9-én éjjel 11 előtt húsz perccel Dohnányi Ernő átadta lelkét Teremtőjének.

Bessenyei György:

Azt gondoltatnád: úgy, de amely haza engemet hív szolgálatomért üldöz, ahhoz én is lehetek háládatlan? Nem lehetsz: mert a te idődbe élő hazád fiainak háládatlanságok nem szabadíthat azon szoros kötelességedtől, mellyel oly sok izbeli ő előttök élt eleidnek tartozol, és amellyel a következők maradékokhoz vagy köftetve, kik nem sértenek, hanem hívségedet áldani, csudálni, véled élt társaidnak pedig háládatlanságokat vádolni, utálni fogják.

A „HÁRY JÁNOS” BEMUTATÓJA NEW YORKBAN

Többekben felmerült az a gondolat a „Háry János” első amerikai bemutatójával kapcsolatban, hogy Kodály Zoltán operájának előadása valahogyan az 1956-os forradalom utáni érdeklődéssel függ össze, vagy magyar biztatásra született meg. Ez a feltevés alaptalan s büszkék lehetünk arra, hogy a mű amerikai bemutatásának nincs politikai háttere, sem magyar kezdeményezés nem áll mögötte. Előadásának egyetlen magyarzata az, amit Mr. Frederic Cohen, a Juilliard operatanzsok igazgatója így fejezett ki: „Szeretem a jó zenét s régi tervem valóráváltásaként ez évben a „Háry János”-t választottuk.”

Az Egyesült Államok legnagyobb nevű zeneiskolája, a Juilliard, minden évben, egy-néha két operával is megjelenik a nyilvánosság előtt, hogy növendékeinek lehetőségét adjon a közönség előtt való szereplésre. A kb. 700 hallgatóból kiválogatott szereplőkkel tavaly Rossini „Ory gróf”-ját, 1958-ban pedig Richard Strauss „Adrienne Naxosban”-ját adták elő. Az iskola növendék-együttese, melyből számos élvonalbeli művész került ki, nemcsak zenekari hangversenyein, kamara vagy szóló estéin de az opera előadásain is sokszor elsőként mutat be új zenei alkotásokat.

Igy került bemutatásra március 18, 19 és 20-án Kodály daljátéka újszerű színpadi rendezésben, stilizált kosztümökben, amerikai koreografiával és angol nyelven. Bár a népdalok angol szövege furcsán visszhangzott fülünkben, mert önkéntelenül is a magyar sorok énekeltek bennünk, s bár reminiscenciáinkban Nagy Izabellát és Palló Imrét kerestük, mégis igen kedves élményt jelentett számunkra a „Háry János”-t New Yorkban viszontlátni.

Harsányi Zsolt és Paulini Béla szövegét David Shaber fordította le, igyekezvén visszaadni az öreg obsitos sajátos mesevilágú ábrándjait, azonban valószínűleg a kapott nyers fordítás miatt nem tudta mindenütt visszatükrözni ezt a szellemes népi fantáziát. A történelmi háttér ismeretét igénylő humor megértése nehéz lett volna s így az inkább csak számunkra érdekes csipkelődések egy részét kihagyták; de a szöveg alapjában sikeres volt.

Nehéz feladatot jelentett a magyar népdalok szövegének angol versekbe való átköltése. Ezt Peggy Simon, akinek már több gyermekdarabját adták elő, komoly művészi gonddal próbálta megoldani, különös gondot fordítva a hangzók és dallam összefüggésére s a hangsúly megfelelő elhelyezésére. (Azt reméltük, hogy közölhetünk néhány sort a közismert népdalok angol fordításaiból, sajnos azonban a copyright végleges elintézésének mai napig való késedelme miatt ezt el kellett hagynunk).

A díszletek és kosztümök összeválogatásánál és elkészítésénél rossz utánpótlás helyett nagyon ügyesen stilizált elképzelésű, new-yorki viszonylatban jó megoldást találtak. A színpadi beállítás szellemes és találó volt.

A karmester, Frederic Waldman tíz zenekari próbával szépen előkészítette a növendékeket s a helyenként — különösen a rézfúvókák jutó — nehéz feladatokat derekasan ellátták a tehetséges fiatalok. Az Intermezzóból hiányzott a „con fuoco”-megszokott lüktetés. Tekintettel arra, hogy a Juilliardra való bejutás egyik előfeltétele a középiskola elvégzése, a gyermekek jelenetét szükségszerűen kihúzták.

A három előadáson váltakozó énekesek fiataláguknak megfelelő lendülettel látták el szerepüket. A budapesti zeneakadémián elvitathatatlanul jobb zenei kvalitást kaphatunk volna, viszont ebben az előadásban a növendékek színjátéksága, remek alakítása föltétlenül megérdemli a komoly elismerést. Mr. Cohen ötletes színpadi megoldása és irányítása a múltban is sokban hozzájárult a sikerhez.

Különös feltűnést keltett a zenekarban és az előadás után sokan nagy érdeklődéssel közelítették meg a legtöbbször által még sohasem látott „Zymbalom” névvel jelölt s hurokkal telekúszált hangszert. Pedig a cimbalom az egyik legrégebb hangszer, melyet már az őskori Kelet népei is ismertek kezdetleges formájában. Trapéz alakjában a XIV. század óta ismeretes. Keletről minden valószínűség szerint a cigányok hozták magukkal s a későbbi zongora egyik őse lett. Használata Európában ma főleg már csak a magyarországi cigánybandákra korlátozódik. Komoly zenében úgyszólván csak magyar szerzőknél for-

RÓZSA MIKLÓS FILMZENÉI

Knight without armor	1936	London Films
Thunder in the City	1936	Atlantic Films
The Squeaker	1937	London Films
The Divorce of the Lady	1937	London Films
The green cockatoo	1938	London Films
The four feathers	1939	London Films
On the night of the fire	1939	London Films
Spy in black	1939	London Films
The Thief of Bagdad	1940	Alexander Korda Films
That Hamilton woman!	1941	Alexander Korda Films
Lydia	1941	Alexander Korda Films
Sundown	1942	Walter Wanger Prod.
The Jungle Book	1942	Alexander Korda Films
Iacaré	1942	United Artists
Five graves to Cairo	1943	Paramount
So proudly we hail	1943	Paramount
Woman of the town	1943	Paramount
The man in Half-moon Street	1944	Paramount
The hour before dawn	1944	Paramount
Double indemnity	1944	Paramount
Song to remember	1945	Columbia
The lost week-end	1945	Paramount
Spellbound *	1945	Selznik
Blood on the Sun	1945	United Artists
Song of Sheherazade	1945	Universal!
Lady on a train	1945	Universal

dul elő s náluk is elég ritkán, bár Schubert is próbálkozott vele a „Divertissement á la hongroise“-ben s Hugo Herrmann cimbalomversenyt is írt. Utóhangszer effektusaként itt-ott még előfordul mai szerzőknél, mint Sztravinszkjnél vagy Carl Orffnál.

A cimbalom szólista, az egyetlen nem nővendék, ismert nevű művésznök, Mrs. Steiner, Köves Tóni volt. Az író-költő Endrődy Sándor unokája, már Amerikában született, de kitűnően beszél magyarul. Szinte valószínűtlennek hangzik, hogy itt tanult cimbalozni, Zsiga Bélától, s Magyarországon kiadott könyvekből képezte magát tovább arra a művészi fokra, mellyel kitűnő kombinációja a szórakoztató zenét szolgáltató és a szinfónikus zenekarban helyét kifogástalanul megálló művészeknek. Triójával, vagy szólistaként jó nevű hotelekben játszik. A komoly zenében alig ismert hangszere nem sok alkalmat ad a fellépésre, de a zeneirodalom úgyszólván minden olyan kompozícióját, ahol kivételesen

cimbalom van előírva, játszotta már zenekarral. Stokowski, Reiner Frigyes, Serly Tibor s többen mások is felkérték közreműködésre. A Doráti vezénnyelésével készült Mercury lemezen a Hány János szvitben is ő a szólista.

Az a háromezer főnyi new-yorki közönség, aki az előadások valamelyikére jegyet tudott biztosítani, nagy lelkesedéssel fogadta ezt a teljes, színpadi bemutatót s a Juilliard igen említésre méltó szereplésekor egyaránt ünnepelte Kodályt s a magyar zenét.

Az elmondottakhoz hozzátehetjük még azt, hogy az amerikai közönség gyakran hallhatja és így elég jól ismerik a Hány János szvitet. A magyar karmesterek mellett Toscanini, Mitropoulos, Van Beinum, Von Karajan, stb. interpretálásában 12 hangfelvételen van forgalomban. Népszerűségére jellemző az is, hogy több rádió és TV állomás kedvelt betéteje a műsorközi idő kitöltésére.

Zsákó Gyula
(New York)

Because of him	1945	Universal
Sahara	1946	Columbia
The red house	1946	United Artists
Dark waters	1946	United Artists
The other love	1946	United Artists
A double life *	1947	Universal-International
The Killers	1947	Universal-International
Brute force	1947	Universal-International
The naked city	1947	Universal-International
The Macomber affair	1947	United Artists
Desert fury	1947	Paramount
Secret beyond the door	1948	Universal-International
The strange love of Martha Ivers	1948	Paramount
Time out of mind	1948	Universal-International
A woman's vengeance	1948	Universal-International
Kiss the blood of my hands	1948	Universal-International
Criss cross	1948	Universal-International
Command decision	1948	MGM
The Bribe	1948	MGM
East side west side	1949	MGM
Madame Bovary	1949	MGM
Adam's ribe	1949	MGM
Asphalt jungle	1949	MGM
The red Danube	1949	MGM
Quo vadis	1950	MGM
Ivanhoe	1951	MGM
Three love stories	1952	MGM
Plymouth adventure	1952	MGM
The light touch	1953	MGM
Young Bess	1953	MGM
Crisis	1954	MGM
Knights of the round table	1954	MGM
Julius Caesar	1955	MGM
All the brothers were valiant	1955	MGM
Crest of the wave	1955	MGM
Moonfleet	1955	MGM
Green fire	1956	MGM
Diane	1956	MGM
Panther Squadron	1956	MGM
Valley of the Kings	1956	MGM
Bhowani Junction	1956	MGM
Lust for life	1957	MGM
The King's thief	1957	MGM
The seventh sin	1957	MGM
Something of value	1958	MGM
Tribute to a bad man	1958	MGM
Tip on a bad jockey	1958	MGM
A time to love	1958	Universal-International
The world, the flesh and the devil	1959	MGM
Ben-Hur *	1959	MGM

* "Academy Award"-ot ("Oscar"-t) nyert.

LEVELEK A SZERKESZTŐHÖZ

Kedves Barátom!

Kutasi Kovács Lajos cikke a **Hírünk a Világban** legutóbbi számában érdekes és tanulságos írás, de azt hiszem, címét nem fedí a tartalma. Ha ő elnézte, a szerkesztőnek lehetett volna észrevennie és helyesbíteni. Még a "Korunk szépművésze" is sok, igazában "korunk festőművésze" illik rá leginkább.

Ha korunk művészetét ölelte volna fel a szerző, természetesen nem hagyhatta volna ki az építőművészetet, mely rendszerint jellemzi és márkázza is a nagy művészettörténeti korszakokat. Az építőművészet pedig korunkban mindennek mondható, csak tehetetlenek, egyhelyben topogónak nem. Ellenkezőleg, mint minden igazi új korszakban, önállóan, nagyvonalúan, soha korábban nem álmodott kiterjedésben nyomja rá bélyegét minden ország művészetére, amelyben az alkotó gondolat szabadon szárnyalhat. Jellemző, hogy nem a "nagy" nemzetek ütötték meg az alaphangokat. A finn, a holland építészek állanak az úttörők legelsei közt, a nagy francia és német építészek között. És az is elgondolkasztató, hogy ehhez a ma már történelmi mértékben élénk fejlődő művészeti teljesítményhez a szovjet építészei egy morzsával sem járultak hozzá.

A művészet egészét figyelők szemében a festészet tévovasága és viszonylagos stagnálása szinte azt a benyomást kelti, mintha az építészet teljesítményei szívták volna el az alkotó erőit a maguk szükségére. És ebben nincs semmi különös. Voltak és lesznek irodalmi, festői, zenei "nagy korszakok" s tudjuk, egy évszázadnál több is telt el úgy, hogy építészete maradt vérszegény.

De egyetérthetünk a cikkíró bizalmával: a "művészetek anyjának" korunkbeli kivételes felvirágzása bizonyosan termékenyítő hatással van a képzőművészetek s benne a festészet alakulására is, melynek jelei máris észrevehetők.

P. G. J.

Kedves Barátom!

A mellékelt latin vers egy itteni latin tankönyvből való. Hogy lehetne megtudni, hogy van-e jó magyar fordítása és hogy a vers honnan ered?

«The song was sung in 899 A. D. by Hungarian soldiers attacking an Italian city.

HO, WATCHMAN!

Fortis juvenus, virtus audax bellica,
Vestra per muros audiantur carmina
Et sit in armis alterna vigilia,
Ne fraus hostilis haec invadat moenia
Resultet echo, "Comes, eia, vigila!"
Per muros, "Eia," dicat echo, "vigila."

(John Flagg Gummere and Annabel Horn. Using Latin. Chicago, Scott, Foresman, n. d. v. 2)»

Kész híved
Laki Kálmán

(Olvasóink elé bocsátjuk a verset, talán akad köztük valaki, aki kinyomozhatja eredetét, hitelességét s talán fordítást is készít róla — a szerk.)

FIZESSEN ELŐ A

HIRÜNK A VILÁGBAN-ra

a világmagyság és a magyar emigráció
kulturális figyelőjére

Vegyen részt ankétjein!

Nyerjen díjat pályázatam!

A HIRÜNK A VILÁGBAN

figyelemmel kíséri, mit tud s mit hisz rólunk a világ, ezzel előkészíti hírünk megjavítását, reális tükröt tart sokszor illúzióban élő honfitársaink elé s valódi kulturális értékeinek bemutatásával, távolmaradva a napi politikától, erősíti a szétszórt magyarságban az összetartozandóság érzését.

Előfizetési díj:

Északamerikában egész évre \$ 4.00,

félévre \$ 2.00.

Más országban havi két postai coupon.
Az előfizetéseket kérjük az alábbi címre küldeni:

HIRÜNK A VILÁGBAN

P. O. Box 1007, Washington 13 D.C. USA

Résumé Français

En traitant du nombre des Hongrois dans le monde, Etienne Révay constate qu'il doit se trouver actuellement entre 13 et 14 millions. En Hongrie même leur nombre a atteint cet été les 10 millions.

Le compositeur hongrois Miklós Rózsa a obtenu pour la musique du film Ben Hur son troisième "Academy Award".

Ernö Dohnányi, le célèbre compositeur et virtuose de piano est mort le 9 février, 1960, dans l'émigration aux Etats Unis d'Amérique.

Gyula Zsakó (New York) rend compte de la représentation New York de l'opéra de Zoltán Kodály "Háry János". Notre rubrique „Nyugati Figyelő“ (Observateur Occidental) fait connaître, entre autres, la création récente d'une chaire hongroise à l'Université de Novisad (Yugoslavie), puis elle rappelle que le Scoutisme Hongrois, qui continue son activité dans l'émigration, vient de fêter son 50-ième anniversaire; elle relate la première audition à Berne du concerto pour violon du compositeur hongrois Sándor Veress; la victoire hongroise remportée au concours du monument Cristophe Colomb, qui devra être érigé à Gènes; du premier prix obtenu par le film préparé par des Hongrois et présenté au Festival argentin de Mar del Plata, etc.

La "Bibliographie" publie: l'article d'István Csicsery-Rónay (Washington) en langue anglaise, sous titre: "Hungarian history as presented by four major encyclopedias"; la bibliographie des oeuvres du professeur Gabriel Asztrik (Notre Dame, Ind.) la liste des compositions de Miklós Rózsa (Hollywood), des extraits du livre de László Vatai sur Ady, le grand poète hongrois qui paraîtra bientôt; différentes bibliographies, et, entre autres, la suite de celle déjà commencée au sujet des oeuvres hongroises parues à l'étranger du professeur László Pálinkás (Firenze).

Magyaroknak - Magyar Szívvel

— Szívesen —

Testvérségítést és biztonságot nyújt az Amerikai Magyar Református Egyesület

Élet Tanulmányi Segély
Baleset Családot és
Magasabb Kórházi Otthont Mentő
és Betegségély Jövedelmet Védő
és

Jobbnál jobb

Biztosítási Módozataival
Az Egyéneket, Családokat,
A Szülőket és Gyermeküket

BIZTONSÁGBA HELYEZI

Tagságunk árváiról és gondviselésre
szoruló öregeiről, ligonieri árva és
aggmenházunkban

**BETHLEN OTTHONUNKBAN
GONDOSKODUNK**

Testvéri közösségünkbe szeretettel
hivunk és várunk

minden USA-ban élő

MAGYAR TESTVÉRÜNKET

Érdeklődőknek angol és magyar-
nyelvű tájékoztatót küld központunk:

**THE HUNGARIAN REFORMED
FEDERATION OF AMERICA**

— Kossuth House —

1801 P St. N. W. Washington 6, D. C.

English Summary

Writing about the number of Hungarians all over the world Stephen Revay (New York) states that there are between 13 and 14 million Hungarians. The population of Hungary proper reached the 10 million mark this summer. Miklós Rózsa has won his third "Academy Award" for his music composed for "Ben Hur". Ernst von Dohnányi, the noted Hungarian composer and pianist died on February 9 in exile in the U.S.A.

Julius Zsakó (New York) reports on the New York premiere of Kodály's "Háry János", presented by the Juilliard Music School. The column Western Observer reports among others about the Hungarian Language and Literature chair established in Novisad (Ujvidék), Yugoslavia; the 50th anniversary of the Hungarian Boy Scouts, celebrated by Hungarian scouts in exile; the Berne premiere of Sándor Veress' Concerto for Violin; the Hungarian winner of the Columbus Monument competition in Genova, Italy; and the first prize won by a Brazilian film made by Hungarians, at the Mar del Plata Film Festival, etc.

"Bibliográfia" presents the study in English by István Csicsery-Rónay (Washington), "Hungarian History as Presented by Four Major Encyclopedias" the bibliography of the works of Professor Astrik L. Gabriel (Notre Dame, Ind.), the list of the compositions by Miklós Rózsa (Hollywood), excerpts from László Vatai's (Buffalo) Ady biography to be soon published, book reviews, different bibliographies — among them the continuation of Professor László Pálincás' (Firenze) bibliography on Hungarian works published abroad since 1945.

HÍRÜNK A VILÁGBAN

Editor:

Csicsery-Rónay I. szerkesztő

P. O. Box 1005

Washington, 13, D. C.,

U. S. A.

M E G J E L E N T

SZABADSÁG, SZERELEM

magyar versek

SZÖRÉNYI ÉVA ELŐADÁSÁBAN

A.

Petőfi: Szabadság, szerelem

Kölcsey: Himnusz

Vörösmarty: Szózat

Petőfi: Nemzeti Dal

Petőfi: Európa újra csendes

Arany: A walesi bárdok

Juhász Gyula: Fructidor

Ady: Magyar jakobinus dala

Illyés Gyula: Haza, a magasban

B.

Csokonai: Tartózkodó kérelem

Vörösmarty: A merengőhöz

Petőfi: Szeptember végén

Vajda: Húsz év múlva

Ady: Egyedül a tengerrel.

Babits: Hegyi szeretők idillje

Kosztolányi: Hitves

Juhász Gyula: Milyen volt...

Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú

József Attila: Rög a roghöz

Szabó Lőrinc: Akkor is, hogyha?

Zelk Zoltán: Ha nem tudnálak...

Illyés Gyula: A tihanyi templomhegyen

A 12'' (30 cm) LP művészelemző borítólappját
Zachy Mihály „A walesi bárdok” című
rajza díszíti.

A „Szabadság, szerelem” c. lemez, a vételár
(\$ 4.95) és posta- s csomagolási költség (35
cent) egyidejű beküldésével megrendelhető:

ADY RECORDS

P.O. Box 1005 Washington 13, D.C., USA

HÍRÜNK A VILÁGBAN

KÉPES MELLÉKLETE

1960 június-december

Ancipit primus plogus imachei
 ewnglistam
 athenis exu
 rea sic inor
 dine primus
 ponitur: ita
 ewnglin in
 iudea prim
 scripsit. Quis
 uocacio addm expublicanis actibz
 fuit: duoz igniacione & pncipia p
 sumes. vii. cui pma occumatio in
 cane alius. cui scdm cor electo fuit
 exutiq; cui pnb; & sic; quarda

Rózsa Miklós harmadszor nyerte el a zenei Oscar díjat

Szorényi Eva az előadója a „Szabadság, szerelem”
c. nemrég megjelent lemez magyar verseinek
(Photo Várkonyi)

A Washingtoni Magyar
Népi Tánccsoport tagjai
Közepben Beothy György
táncművész
(Photo Kokai Kun)

Címlapon A washingtoni
Kongresszusi Könyvtárban
örzött magyar biblia egy
részlete

(Photo Kokai Kun)

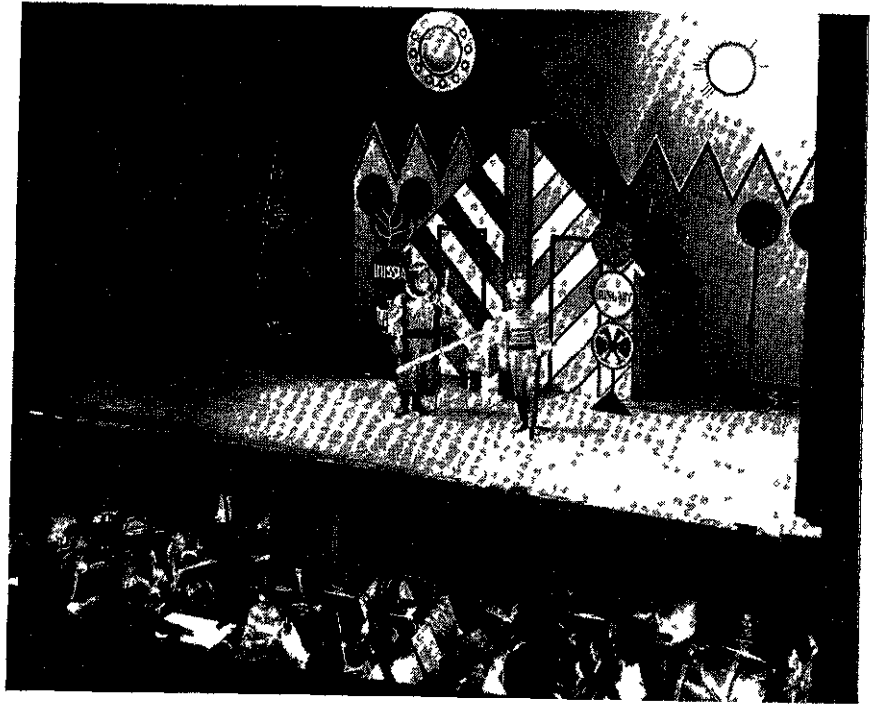
A táncsoport a március 15-i unnepeken a „Terenyei vetelkodo“-t adta elo
(Photo Kokai Kun)

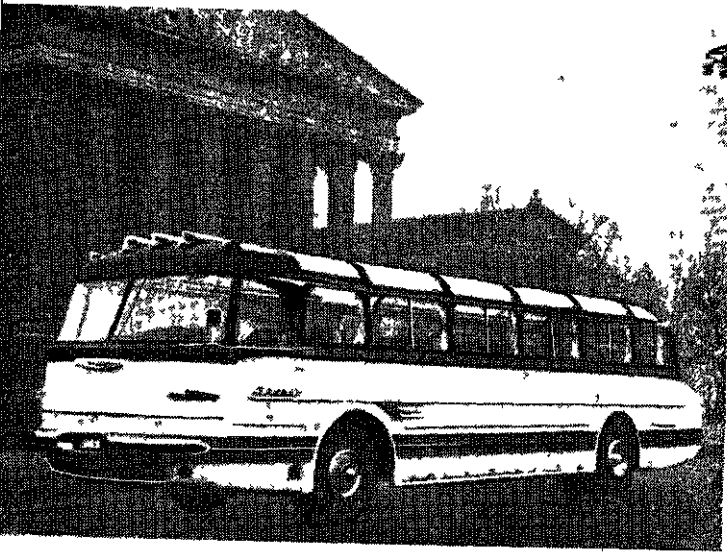
Magyar menekulok osztrák bélyegen

Kecskemethy István, az Amerikai Magyar Reformatus Egyesulet fozitkarának fia nyerte a National Congress of Strings hegeduverseny első díjat

New Yorkban a Juilliard
zeneakademia hallgatói
bemutatták
a Hány Janost Jelenet
az előadásból

Az IKARUSZ távolsági autóbusz, amelyet Magyarország
több világreszbe exportal

Hány Janos és Orzse New Yorkban